

การออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดีด้วยกระบวนการละคร
ในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
DESIGNING LEARNING PROCESS INTEGRATED WITH DRAMA PROCESS IN ONLINE
CONTEXT UNDER COMPETENCY-BASED CURRICULUM FRAMEWORK FOR ENHANCING
LITERARY CRITICISM SKILL IN THAI LITERATURE CLASS OF GRADE TENTH STUDENTS

¹เยาวนาฏ แซ่เตี่ยว Yaowanat Saetiew

²เสมอกาญจน์ โสภณศิริรักษ์ Samoekan Sophonhiranrak

³ไอยเรศ บุญฤทธิ์ Iyared Boonyarit

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Thammasat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phorrakunk@gmail.com

Article Received: October 04, 2025. Revised: April 22, 2026. Accepted: April 24, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายในบริบทออนไลน์ เป็นการวิจัยด้วยการแบบรองรับภายใน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในเขตกรุงเทพมหานคร คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ 1 ห้อง และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยแบบบรรยายในบริบทออนไลน์ 1 ห้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นก่อนและหลังการทดลอง 2) แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ 3) แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้การบรรยายในบริบทออนไลน์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบแบบ dependent t-test และสถิติทดสอบแบบ independent t-test 3) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถ้อยคำ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนการวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนการวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะสามารถช่วยพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนได้

คำสำคัญ: กระบวนการละคร, การจัดการเรียนรู้ในบริบทออนไลน์, การวิจารณ์วรรณคดี

Abstract

This research had two main objectives: 1) to compare the literary criticism skill of grade tenth students before and after learning Thai literature through drama process in online context under competency-based curriculum framework, and 2) to compare the literary criticism skill of students who learned Thai literature through drama process in online context with those who learned through lecture-based approach in online context. The research was conducted using a concurrent embedded design. The sample group consisted of grade tenth students from a large-scale school in the Bangkok metropolitan area, selected by purposive sampling. One experimental group received instruction in Thai literature using a drama process in online context under competency-based curriculum framework, while one control group was taught using a lecture-based approach in online context. The research tools included: 1) a pre- and post-test to measure basic literary criticism skill, 2) a lesson plan for teaching literature using the drama process in online context under competency-based curriculum framework, and 3) a lesson plan for teaching Thai literature using a lecture-based approach in online context. The data was analyzed using 1) basic statistics, including percentage, arithmetic mean, and standard deviation; 2) hypothesis testing statistics, including dependent t-test and independent t-test; and 3) qualitative analysis through thematic analysis.

The research findings were as follows: 1) The literary criticism skill scores of the experimental group after the intervention were statistically significantly higher than their scores before the intervention at the .05 level. 2) The literary criticism skill scores of the experimental group were statistically significantly higher than those of the control group at the .05 level. The study demonstrates that teaching and learning through drama process in online context under competency-based curriculum framework can effectively help develop students' literary criticism skill.

Keywords: Drama Process, Online Learning, Literary Criticism

บทนำ

การเรียนรู้วรรณคดีเป็นการได้ศึกษาถึงธรรมชาติของมนุษย์ เพราะวรรณคดีเป็นการบันทึก ถ่ายทอด ความเป็นมนุษย์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมไปจนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ การได้ศึกษาวรรณคดี จึงทำให้ได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตที่เป็นวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539; รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2547; กิตติยา รัศมีแจ่ม, 2561) อีกทั้งวรรณคดียังเป็นงานศิลปะที่ผู้ประพันธ์จะต้องมีความพิถีพิถันในการเลือกสรรถ้อยคำ เรียบเรียงเรื่องราวที่สร้างความสะเทือนใจและก่อให้เกิดความซาบซึ้งให้แก่ผู้อ่านได้เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้อ่านได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และเพื่อให้อ่านสัมผัสได้ถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด อันนำความละเอียดอ่อนมาสู่จิตใจผู้อ่าน (จุฬาลักษณ์ คชาชัย, 2557) แต่การศึกษาวรรณคดีในมุมมองของความงามทางศิลปะเพียงอย่างเดียวนั้น อาจจะทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับประโยชน์จากการเรียนวรรณคดีอย่างรอบด้าน และอาจจะทำให้การเรียนวรรณคดีเป็นเรื่องล้าสมัยเพราะภาษาที่เก่า และมี

วรรณกรรมร่วมสมัยเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา แต่หากได้ใช้การเรียนรู้วรรณคดีเป็นการฝึกทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ ก็จะทำให้การเรียนรู้วรรณคดีเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างมาก เนื่องจากวรรณคดีเป็นสิ่งที่ช่วยแสดงถึง พฤติกรรมที่ซับซ้อนของมนุษย์ผ่านเรื่องราวที่ผู้แต่งได้ประพันธ์ไว้ (รีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2542) การศึกษา วรรณคดีในเชิงของการวิจารณ์ทำให้เห็นความหมายและคุณค่าของการคงอยู่ของวรรณคดี เพราะการวิจารณ์ คือการได้วิเคราะห์ และถกเถียงถึงด้านดี และด้านบกพร่องของวรรณคดีจนนำไปสู่การเห็นถึงคุณค่า ที่แท้จริงของวรรณคดี การได้ศึกษาวรรณคดีในเชิงวิจารณ์จึงทำให้วรรณคดีเป็นเรื่องที่ไม่ล้าสมัย อีกทั้ง การวิจารณ์วรรณคดีเป็นการได้รู้ตัวเอง นักเรียนจะได้ใคร่ครวญตนเอง ได้สำรวจความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเองใน การอ่านวรรณคดี ทำให้นักเรียนได้มีทัศนคติที่มีเหตุผลหรือมีวุฒิภาวะต่อวรรณคดีหรือหนังสือที่อ่าน (Bloore, 1934)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญของการวิจารณ์ วรรณคดีดังที่มีการกำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ต้องวิจารณ์วรรณคดีตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้นได้ ดังที่ระบุไว้ในตัวชี้วัด ท 5.1 ม.4-6/1 “วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ย้อนหลังพบว่าข้อสอบในส่วนของสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มีลักษณะเป็นการให้นักเรียนวิเคราะห์ วรรณศิลป์ จินตภาพ และตีความบทประพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ให้นักเรียนวิเคราะห์วรรณคดี แต่ไม่พบ ข้อสอบที่วัดผลในด้านของการวิจารณ์วรรณคดี ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการสร้างค่านิยมการเรียน การสอนวรรณคดีมุ่งเน้นให้ความรู้เชิงวรรณศิลป์ และการตีความบทประพันธ์ ดังที่ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2553) ได้กล่าวถึงปัญหาในการเรียนวรรณคดีไว้ว่าการที่ครูเน้นการเรียนรู้แบบท่องจำมากกว่าการตั้งคำถาม เพราะมี กรอบของการวัดประเมินทางการศึกษาที่เป็นข้อจำกัด ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่สามารถไปถึงขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้คุณค่าของวรรณคดีอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาวรรณคดีที่ได้มีการกำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้เรียนรู้ พบว่า มีเนื้อหาวรรณคดีที่น่าติดตาม แสดงถึงพฤติกรรมของตัวละครที่ซับซ้อนมากขึ้น รวมไปถึงการสะท้อนภาพของ สังคม วัฒนธรรมในยุคสมัยที่ต่างกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เอื้อให้นักเรียนได้ฝึกการวิจารณ์ในมุมมองที่ แตกต่างกันไป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีที่เหมาะสมจะช่วยให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการวิจารณ์ ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนใช้ความคิดในเชิงวิจารณ์ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การใช้กระบวนการละคร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centered) (ปวีณา แฉ่มช้อย, 2562) เข้ามาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และเกิดข้อค้นพบของความรู้ด้วยตัวเอง หรือได้ใคร่ครวญถึงความรู้สึกของตัวเองที่เกิดขึ้นในขณะที่อ่านหรือ ลงไปมีบทบาทสมมุติในวรรณคดี นักเรียนจะได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์นำประสบการณ์ของตนเองมาประยุกต์ใช้ ในการทำความเข้าใจวรรณคดีแสดงออกมาในกิจกรรมละคร อีกทั้งในกระบวนการละครนี้นักเรียนจะได้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน (ธนสิน ชูตินธรรานนท์, 2560) ซึ่งกระบวนการที่ กล่าวมานี้มีความสอดคล้องกับแนวทางในการวิจารณ์วรรณคดีที่นักวิชาการได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การเรียน วรรณคดีควรให้นักเรียนได้ใช้วิจารณญาณของตัวเองเข้าไปวิเคราะห์ตัวบท และได้ฝึกแสดงความคิดเห็นว่าวรรณคดี ที่อ่านนี้มีข้อดีหรือข้อด้อยในจุดใดบ้าง (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำละคร

การศึกษา มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเพื่อให้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทักษะการวิจารณ์วรรณคดี ในระหว่างการเรียนรู้วรรณคดีและในกระบวนการละคร

กระบวนการละครช่วยให้เกิดการฝึกฝนและทำความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก และจินตนาการ การมีปฏิสัมพันธ์ การใช้ประสาทสัมผัส และเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนคิดอยู่เสมอโดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของกระบวนการละครที่มีต่อความเข้าใจในวรรณคดี ได้ตามขั้นตอนของกิจกรรมได้ดังนี้ (O'Neill, 1995) ขั้นที่ 1 สร้างบริบท เป็นขั้นตอนที่ครูนำเอาเนื้อหา วรรณคดีมาเล่าให้นักเรียนฟังเป็นเรื่องย่อหรือเป็นภาพกว้างของวรรณคดี ทำให้นักเรียนได้เกิดความคิดรวบยอด เพื่อนำไปสู่การสร้างบริบทในละคร ขั้นที่ 2 นำเข้าเรื่อง นักเรียนจะได้เรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัส ร่างกาย และจินตนาการซึ่งเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจโลกวรรณคดีด้วยเหตุที่วรรณคดีเป็นเรื่องราวที่ อาจจะไม่สามารถคล้อยตามชีวิตจริงของนักเรียน ขั้นที่ 3 ลงมือแสดง เป็นขั้นที่นักเรียนจะได้แสดงละครที่อาจจะถูก แบ่งเป็นกิจกรรมย่อยๆ ทำให้นักเรียนได้ศึกษาวรรณคดีแต่ละตอนอย่างละเอียด ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะต้อง ตีความวรรณคดีว่าผู้แต่งต้องการจะสื่อสารอะไร วรรณคดีให้ข้อมูลอะไรแก่นักเรียนบ้างเพื่อนำมาใช้ ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ และขั้นที่ 4 สะท้อนคิด เป็นขั้นที่นักเรียนจะได้สะท้อนประสบการณ์ เหตุการณ์หรือการค้นพบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการละคร นักเรียนอาจจะได้ประสบกับแง่คิดในวรรณคดี หรือมองเห็นความงดงามของภาษาที่ช่วยให้เกิดการเข้าใจความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

การออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยกระบวนการละครภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐาน สมรรถนะซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกฝนทักษะ และการสร้างองค์ความรู้ผ่าน พร้อมกับการสร้างทัศนคติ ที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างมีความหมายผ่านการมีประสบการณ์ร่วม การตีความ และการสะท้อนคิดจึงอย่าง สม่าเสมอจึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีอันเป็นงานศิลปะที่มีความรู้สึกลึกซึ้งของมนุษย์เป็น องค์ประกอบ (O'Neill, 1995; วรรณดี สุทธิธรากร, ภูวเรศ อับดุลสตา และสมเกียรติ สุทธิธรากร, 2564) การที่นักเรียนได้เรียนรู้วรรณคดีผ่านกระบวนการละครจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับความเป็นมนุษย์ รวมถึงได้เข้าใจในความสุนทรีย์และจินตนาการของกวีที่รังสรรค์วรรณคดีขึ้นมา เมื่อผู้เรียนได้เข้าถึงวรรณคดีใน ด้านนี้แล้วก็ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียด ลึกซึ้ง เกิดการใคร่ครวญ และสำรวจตนเองเมื่อต้องอ่าน วรรณคดี หรือเมื่อเกิดการตั้งคำถามถึงคุณค่าของวรรณคดี นักเรียนก็จะได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการพินิจ พิจารณาในขณะที่อ่าน (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539) และในขณะที่ค้นพบในระหว่างกระบวนการละครมา เป็นข้อมูลในการประเมินค่าวรรณคดีให้เหตุผลประกอบได้และพัฒนาไปเป็นความสามารถในการวิจารณ์ วรรณคดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐาน สมรรถนะ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐาน สมรรถนะกับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายในบริบทออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบรองรับภายในโดยออกแบบให้งานวิจัยหลักเป็นการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ จากการให้กลุ่มทดลองทำแบบวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีก่อนและหลังการเรียนรู้วรรณคดีด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ และมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ระหว่างการวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการวิเคราะห์ผล (Creswell, 2009) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งหมด 31 โรงเรียน จำนวน 41,848 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นกลุ่มที่มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมการวิจัยซึ่งเรียนในรายวิชาภาษาไทยด้วยครูผู้สอนคนเดียวกัน สามารถควบคุมการวิจัยได้ และมีความพร้อมในการรับการจัดการเรียนรู้ในบริบทออนไลน์ทำให้สามารถทดลองและเก็บข้อมูลได้ เช่น นักเรียนมีคอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ต ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้

2. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 4 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.59-0.79 และ ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.21-0.38

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) รูปแบบการประพันธ์และวรรณศิลป์ในวรรณคดี 2) ความเข้าใจและธรรมชาติของกระบวนการละคร 3) เรื่องย่อวรรณคดี 4) เนื้อหาวรรณคดี สภาพสังคม ความเชื่อ ค่านิยม 5) สรุปวรรณคดี เป็นแผนรายคาบ รวม 10 คาบ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ที่ 1.00

2.3 แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างคำถามในการเขียนบันทึกโดยเลือกคำถามที่ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ในแต่ละคาบ ได้แก่ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในการเรียน ความรู้สึกที่มีต่อบรรยากาศในการเรียน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากในคาบเรียน จากนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาความเหมาะสมของคำถาม แล้วนำแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้มาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการทดลอง

2.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ นักเรียนสามารถให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยมีโครงสร้างของคำถาม ได้แก่ บรรยากาศในการเรียน ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากวรรณคดี ปัญหาหรืออุปสรรค และสรุปการเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้ 1) ขออนุญาตดำเนินการวิจัย 2) วัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (pre-test) โดยใช้แบบวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดี 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิด

หลักสูตรฐานสมรรถนะ และให้นักเรียนเขียนบันทึกการสะท้อนการเรียนรู้ (learning reflection) หลังจากการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ 4) สัมภาษณ์ความคิดเห็นนักเรียน หลังเรียน 5) วัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียน (post-test)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการคำนวณคะแนนของนักเรียนและคำนวณค่าการกระจายของคะแนนเพื่อใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการวิจารณ์วรรณคดีก่อนและหลังการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบแบบ Dependent t-test ในการเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีก่อนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติทดสอบแบบ Independent t-test ในการเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) โดยนำข้อมูลจากบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์มาจัดกลุ่มคำเพื่อหาใจความสำคัญ และอภิปรายสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังแสดงในตารางที่ 1 พบว่า คะแนนการวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์มีค่าเฉลี่ยของทักษะการวิจารณ์วรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคือ 14.24 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคือ 19.10

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t) ของผลการวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์

กลุ่มทดลอง	n	M	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	41	14.24	34.24	-8.63	.00
หลังเรียน	41	19.10	41.99		

$P < .05$

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายในบริบทออนไลน์ ดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า คะแนนการวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์มีค่าเฉลี่ยของทักษะการวิจารณ์วรรณคดีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองคือ 19.10 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมคือ 16.88

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t) ของผลการวัดทักษะการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย
ในบริบทออนไลน์

กลุ่ม	n	M	S.D.	t	p
ทดลอง	41	19.10	41.99	1.88	0.03
ควบคุม	34	16.88	12.35		

P < .05

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกสะท้อนการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียนและคุณภาพของวิธีการจัดการเรียนรู้ ประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบ่งได้ ดังนี้

1. บรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์นักเรียนได้สะท้อนว่ารู้สึกสนุกสนาน มีอิสระ และรู้สึกปลอดภัยที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในวัยเดียวกันในพื้นที่ที่ยังไม่มีการตัดสินถูกผิดหรือให้คะแนน เมื่อได้ทำกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวและยังรู้สึกตื่นเต้นกับกิจกรรมบางอย่างที่นักเรียนไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะมีความเชื่อมโยงกับการเรียนรู้วรรณคดีได้ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเข้าถึงองค์ประกอบต่างๆ ของวรรณคดีได้ง่ายขึ้น

2. การนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นักเรียนได้สะท้อนว่าการได้เรียนรู้ลักษณะของตัวละครแบบต่างๆ ทำให้เรียนวรรณคดีหรืออ่านหนังสือสนุกขึ้น เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งขึ้น การได้ลองจินตนาการสวมบทบาทเป็นตัวละครโดยการทำความเข้าใจลักษณะของตัวละครและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ตัวละครกำลังเผชิญ ทำให้เกิดความเข้าใจตัวละครมากขึ้น นำไปสู่การเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจตัวละครที่แต่ละตัวต่างมีเบื้องหลัง หรือเงื่อนไขแตกต่างกันออกไป ซึ่งความรู้สึกนี้ทำให้นักเรียนอ่านวรรณคดีแล้วเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราว ความสมเหตุสมผล หรือเข้าถึงความเป็นมนุษย์ของตัวละครว่าผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาได้อย่างดีหรือบกพร่องอย่างไร

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้มีความท้าทายต่อครูผู้สอนและนักเรียนอย่างมากเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การจัดการเรียนรู้ในบริบทออนไลน์เป็นสิ่งที่ค่อนข้างใหม่ ครูและนักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมและจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์น้อยจึงทำให้เกิดอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มค่อนข้างทำได้ยากกว่าการเรียนรู้ที่โรงเรียนตามปกติจากการสังเกตและสอบถามพบว่า นักเรียนบางคนประสบปัญหาความไม่พร้อมของอุปกรณ์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ทำให้การทำกิจกรรมไม่ราบรื่น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการวิจารณ์วรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการใช้กระบวนการละครตามแนวคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะที่

นักเรียนจะได้นำทั้งความรู้ ทักษะ และ ทักษะคิดในการเรียนวรรณคดีไปสู่การประเมินคุณค่าของวรรณคดี หรือ วรรณกรรมได้ต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) การจัดกิจกรรมจึงเริ่มต้นด้วยการสร้างความรู้สึกเชิงบวกต่อการเรียนวรรณคดี โดยให้นักเรียนนำตนเองไปเชื่อมโยงกับเรื่องราวในวรรณคดี (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539; วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2544) เช่น กิจกรรม ‘ถ้าหาก...’ (as if...) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้จินตนาการว่าถ้าหากนักเรียนต้องอยู่ในสถานการณ์ตามฉากของเรื่องหัวใจชายหนุ่ม นักเรียนจะใช้ชีวิตอย่างไรจากนั้นจึงใช้กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติตัวละคร (role play) ที่ให้นักเรียนได้ลองสวมบทบาทเป็นตัวละครที่นักเรียนสนใจและให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรม (O'Neill and Lambert, 1990) เมื่อนักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตเข้ากับเนื้อหาวรรณคดี ทำให้นักเรียนประเมินได้ว่าวรรณคดีที่อ่านนี้ให้คุณค่า หรือสร้างความสะท้อนอารมณ์แก่นักเรียนในแง่มุมใดบ้าง

ผลการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้สะท้อนคิดต่อวรรณคดีเรื่องหัวใจชายหนุ่ม เช่น “สภาพสังคมและค่านิยมสมัยก่อนเป็นอย่างไร มีความคิดความอ่านกันอย่างไรและทำให้เห็นความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน การที่เราได้ทำความเข้าใจตัวละครมากขึ้นทำให้เราได้คิดว่าถ้าเราอยู่จุดๆ นั้น เราจะรู้สึกอย่างไร” หรือ “พวกค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิง บอกได้ว่า ผู้หญิงต้องเจออะไรบ้าง ตอนนั้นมันเป็นปัญหา แล้วตอนนี้ก็ยังเป็นอยู่ เหมือนเราในตอนนั้นก็ยังไม่ค่อยต่างจากตัวละครในตอนนั้นเท่าไร” สอดคล้องกับ Water (2021) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้อรรถคดีด้วยกระบวนการละครช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนมากขึ้นเกิดความรู้สึกเข้าใจอกเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์มากขึ้น เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นในวรรณคดีนั้นย่อมมีความเชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริงที่นักเรียนอาจจะได้ประสบพบเจอ และการได้เข้าไปมีประสบการณ์ร่วมพร้อมกับการตั้งคำถามกับสิ่งที่เกิดขึ้นในวรรณคดีนี้จึงนำไปสู่การวิจารณ์คุณค่าของวรรณคดี และการวิจัยของ Jarrah (2019) ที่ศึกษาผลของการใช้ละครในการศึกษาที่มีต่อทักษะชีวิตและการสะท้อนคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การใช้ละครในการศึกษาช่วยพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และวิจารณ์โดยการให้นักเรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ละครต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนต้องใช้ความคิดเชิงลึกและการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีหลักการ

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในคาบเรียนทำให้นักเรียนได้ประมวลความเข้าใจของตนเองพร้อมๆ กับการรับฟังมุมมองในการสรุปเนื้อเรื่องตามความคิดของเพื่อนช่วยให้นักเรียนได้รวบรวมประเด็นเกี่ยวกับตัวละครและการดำเนินเรื่องที่แต่ละคนอาจจะมียุทธศาสตร์ต่างกัน เป็นการเสริมให้เห็นภาพของตัวละครและสถานการณ์ได้ในหลากหลายมิติขึ้น อีกทั้ง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยังช่วยส่งเสริมให้เกิดทักษะการสื่อสารและการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวิจารณ์ (กุสุมา รักขมณี, 2547) สอดคล้องกับ MaKinnon (2016) ที่ใช้การแสดงแบบ Devised Performance ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า การทำงานกลุ่มทำให้นักเรียนต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังผู้อื่น นักเรียนจะได้ทบทวนความเข้าใจของตนเองและทำความเข้าใจผู้อื่นไปด้วย กระบวนการนี้มีส่วนช่วยนำนักเรียนไปสู่การเข้าใจตนเองและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในอนาคตได้ และสอดคล้องกับ Philip and Nicholls (2007) ที่ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการละครผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) โดยได้ออกแบบกระบวนการเรียนให้นักเรียนอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ จนนักเรียนเกิดการสะท้อนคิดถึงความสำคัญของการได้สนทนาแลกเปลี่ยนรู้กับนักเรียนที่มาจากต่างที่ต่างเชื้อชาติกันว่า สามารถช่วยเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้และช่วยให้เกิดมุมมองแบบข้ามวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ การจัด

กระบวนการละครที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันจึงช่วยเปิดโลกทัศน์และช่วยเสริมมุมมองของนักเรียนให้กว้างยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ในการพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดีด้วยกระบวนการละครยังให้ความสำคัญต่อการอ่านและวิเคราะห์ตัวบทวรรณคดี ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะการประพันธ์จากการอ่านเนื้อหาวรรณคดีและนำไปใช้ในการเล่นละคร โดยให้นักเรียนสังเกตถ้อยคำของตัวละครและให้นักเรียนได้เลือกใช้บทที่นักเรียนประทับใจในการสวมบทบาทด้วย หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการ ครูจะตั้งคำถามหรือชวนนักเรียนสังเกตองค์ประกอบต่างๆ ในการประพันธ์เรื่องหัวใจชายหนุ่ม เช่น การเลือกใช้คำการสร้างตัวละคร ความสมเหตุสมผลของตัวละครและเหตุการณ์ เมื่อนักเรียนได้ฝึกสังเกตการใช้คำของตัวละครแล้วนำบทพูดเหล่านั้นมาใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ ทำให้นักเรียนเข้าใจบริบทของตัวละครและบริบทของยุคสมัยในวรรณคดีได้มากขึ้นกว่าการอ่านทั่วไป (Ernst-Slavit and Wenger, 1998) ขั้นตอนการสะท้อนคิดส่งผลต่อการวิจารณ์วรรณคดีของนักเรียนในด้านการสร้างความเข้าใจว่าวรรณคดีได้สะท้อนลักษณะของผู้นั้นในสภาพสังคมนั้นๆ ให้ผู้อ่านได้เข้าใจ ผ่านการประกอบกันของโครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทพูด เป็นต้น สอดคล้องกับ Nicholson (2000 อ้างถึงใน อรสิริ วิมลธรรม, 2558) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกระบวนการละครที่นักเรียนจะได้พัฒนาการวิเคราะห์ สังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อนำไปทำละครโดยขั้นตอนการวิเคราะห์เปรียบเทียบภูมิหลังของผู้แต่งกับโครงเรื่องวรรณกรรมพบว่า ลักษณะนิสัยของตัวละครในวรรณกรรมมักจะได้รับแรงบันดาลใจมาจากชีวิตจริงของผู้แต่ง สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของโลกความเป็นจริงกับโลกของวรรณกรรม การได้ทำละครจึงมีกระบวนการขั้นตอนที่ช่วยเสริมทักษะการวิจารณ์วรรณคดีในส่วนการวิเคราะห์เนื้อเรื่องที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการวิจารณ์วรรณคดีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายใช้กระบวนการละครในบริบทออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะได้ออกแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และได้จัดการเรียนรู้ด้วยการให้นักเรียนสร้างประสบการณ์เรียนรู้ในแบบของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ (facilitator) (ปวีณา แซ่มซ้อย, 2562) เริ่มตั้งแต่กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สร้างความคุ้นเคยกับกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ โดยการทำกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน เช่น กิจกรรมที่ให้นักเรียนทุกคนแสดงสีหน้าท่าทางและส่งเสียงอะไรก็ได้ที่แปลกประหลาดที่สุดที่นักเรียนอยากเพื่อให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย กิจกรรมต่อมาคือกิจกรรมแต่งนิทานฉับพลันเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ไหวพริบ การคิดคล่องแคล่ว และใช้จินตนาการ เมื่อนักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับรูปแบบการจัดกิจกรรมแล้ว ครูจึงได้เสริมกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงเข้ากับวรรณคดี (O'Neill & Lambert, 1990) กิจกรรมที่นำมาใช้ทั้งหมดนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้ประสาทสัมผัส การใช้จินตนาการ และสัญชาตญาณ การเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นการใช้ศาสตร์ของกระบวนการละครเพื่อสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เรียนรู้โดยตรงของนักเรียนไปสู่เนื้อหาวรรณคดี การเรียนรู้ด้วยการสร้างประสบการณ์ทำให้นักเรียนได้นำความเป็นตัวตนของตัวเองออกมา และการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ยังส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Dewey, 1916 อ้างใน วรรณดี สุทธิสารกร, ภูเรศ อับดุลสตา และสมเกียรติ สุทธิสารกร, 2564)

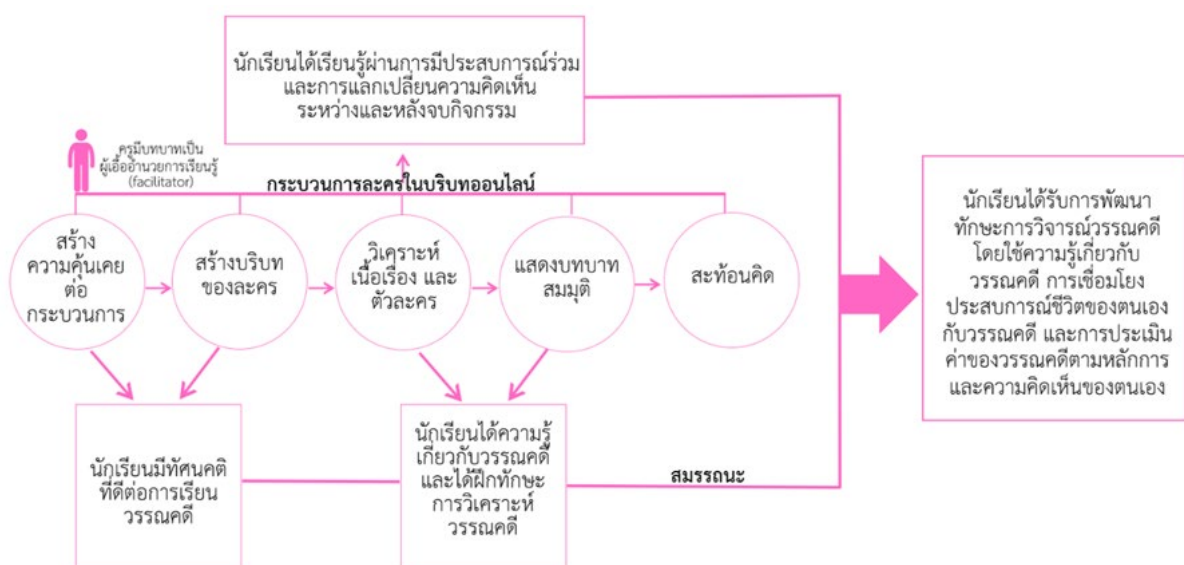
กรณีของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายในบริบทออนไลน์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยบทบาทของครูเป็นหลักในการสร้างการเรียนรู้ นักเรียนคุ้นชินกับกระบวนการ สังเกตได้

ว่า นักเรียนไม่ค่อยกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรม และด้วยบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนตามปกติ นักเรียนต้องปรับตัวเป็นการเรียนจากที่พักของตนเองผ่านหน้าจออุปกรณ์ทำให้นักเรียนรู้สึกเกร็งในการตอบสนองความคิดเห็นเข้าไปในห้องเรียนออนไลน์ ส่งผลให้พลวัตในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการวิจารณ์ถูกลดทอนลงไป นักเรียนจึงมักจะพึ่งพาการอธิบาย การเสริมความจากครูมากกว่าการใช้วิจารณ์ญาณของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการวิจารณ์วรรณคดีที่นักเรียนต้องใช้การมีความรู้สึกร่วมต่อวรรณคดี การใช้วิจารณ์ญาณ การคิดเชิงวิพากษ์ และการประสบการณ์การแลกเปลี่ยนรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อที่จะพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดี

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ออกแบบให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่นักเรียนจะได้เกิดการลงมือทำ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถนำประสบการณ์และองค์ความรู้ที่แต่ละคนได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการวิจารณ์วรรณคดีได้ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) (Kolb, 1984) ที่มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการแบบองค์รวม (holistic process) ที่เกิดจากการรวมกันของประสบการณ์การรู้คิด การได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นวงจร จนนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยประสบการณ์ตรงของตนเองซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการนั่งฟังหรือการปฏิบัติตามแบบท่องจำ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการละครภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดีได้ ผ่านการให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของตนเองที่ครูได้ออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ สวมบทบาทสมมุติ และสะท้อนคิด โดยระหว่างการทำกิจกรรมนักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอเพื่อฝึกฝนทักษะการวิจารณ์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการเรียนรู้วรรณคดีด้วยกระบวนการละครในบริบทออนไลน์ภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรสำรวจความพร้อมด้านอุปกรณ์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต สถานที่เรียน และปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ในบริบทออนไลน์โดยเฉพาะในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้ครูสามารถปรับกระบวนการและกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนให้ได้มากที่สุด

1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการละครในแต่ละชั้น สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ได้ ดังนี้ 1) ขั้นนำ ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย โดยเริ่มจากการให้นักเรียนได้มีกิจกรรมละลายพฤติกรรม ค่อยๆ สร้างความสัมพันธ์และทำความรู้จักกับเพื่อนร่วมชั้นในระดับหนึ่งก่อนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจกันมากขึ้นเพื่อนำไปสู่ความกล้าแสดงออก 2) ขั้นจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูควรให้อิสระในการแสดงออกของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่มีกรอบคำตอบที่ถูกหรือผิด นอกจากนี้เพื่อให้การจัดการกระบวนการเป็นไปด้วยความราบรื่น ครูควรกำหนดกติกาในการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจครูและเพื่อน และ 3) ขั้นสรุป ครูต้องวางแผนจัดสรรเวลาในชั้นตอนนี้ให้เพียงพอต่อการสรุป และควรส่งเสริมให้เกิดการสะท้อนคิดอย่างสม่ำเสมอ

1.3 การจัดกระบวนการละครเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลาในแต่ละครั้งค่อนข้างนาน จึงควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แต่ละครั้งให้ชัดเจนและสอดคล้องกับเวลาเรียนที่มีเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์

1.4 ครูควรสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนว่ายังคงให้ความสนใจหรือยังมีส่วนร่วมกิจกรรม (engagement) อยู่หรือไม่ หากพบว่า นักเรียนเริ่มไม่สนใจหรือไม่ให้ความร่วมมือ ครูควรใช้เทคนิคอื่นๆ เข้ามาช่วยกระตุ้นนักเรียนในเชิงบวก เช่น การใช้ระบบให้คะแนนกลุ่มเพื่อให้กลุ่มที่ชนะได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยการใช้เทคนิคหรือวิธีการสอนในรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากการมีทักษะการอ่านที่ดีจะช่วยให้เด็กเกิดสมรรถนะที่สามารถต่อยอดไปสู่การอ่านเพื่อการวิจารณ์ได้

2.2 ควรมีการศึกษานำกระบวนการละครไปใช้ในการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนหรือเป็นโครงการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ควรมีการนำการออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการละครภายใต้แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะไปศึกษาเพิ่มเติมว่าสามารถที่จะพัฒนาทักษะหรือคุณลักษณะอื่นๆ ของนักเรียนได้อีก เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเป็นผู้นำ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น

2.4 ควรมีการศึกษาถึงความแตกต่างของพื้นที่การเรียนรู้อะหว่างวัฒนธรรมลายลักษณ์และวัฒนธรรมโลกออนไลน์ที่มีผลต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กิตติยา รัศมีแจ่ม. (2561). วรรณคดีไทยในยุคประเทศไทย 4.0. วารสารสารสนเทศ, 7(1), 13-23.
- กุสุมา รักขมณี. (2547). วรรณคดีวิจิตร. กรุงเทพมหานคร: แม่คำฝาง.
- จุฬาลักษณ์ คชาชัย. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน. วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทยภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 62-75.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2556). วรรณคดีวิจารณ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สาส์น.
- ธนสิน ชุตินธรรานนท์. (2560). ละครการศึกษาในสังคมตะวันตกและสังคมไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 37(4), 195-207.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2539). แฉวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร: อ่านไทย.
- ปวีณา แซ่ม้อย. (2562). ภูมิทัศน์การใช้ละครในมิติการศึกษา: กระบวนทัศน์ แนวคิด และแนวทางของนักวิชาการและนักปฏิบัติการที่ใช้กระบวนการละครเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 12(2), 85-102.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2542). สีสรรพวรรณศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อ 1999.
- วรรณดี สุทธิธรรกร, ภูเรศ อับดุลสตา และสมเกียรติ สุทธิธรรกร. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2544). วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ธรรมชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- อรสิริ วิมลธรรม. (2558). บุรณาการศาสตร์ด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กและการละครเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(13), 238-250.
- Bloore, S. (1934). Literary Criticism in High School. The English Journal, 23(4), 328-330.
- Cresswell, J. W. (2009). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 3rd ed. California: Sage Publications.
- Ernst-Slavit, G. and Wenger, K. J. (1998). New Ways of Using Drama and Literature in Language Teaching. Alexandria, VA: Teachers of English to Speakers of Other Languages.
- Jarrah, H. Y. (2019). The Impact of Using Drama in Education on Life Skills and Reflective Thinking. IJET, 14(9), 4-20.
- Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as The Source of Learning and Development. Prentice Hall.
- MaKinnon, J. (2016). Breaking bad habitus: Using devised performance to challenge students' perceptions of themselves as student. Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance, 21(4), 535-550.

- O'Neill, C. (1995). *Drama worlds: A framework for process drama*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- O'Neill, C. and Lambert, A. (1990). *Drama structure*. Portsmouth, NH: Stanley Thornes.
- Philip, R. and Nicholls, J. (2007). Theater Online: The design and drama of e-learning. *Distance Education*, 28(3), 261-279.
- Water, M. (2021). Drama in education: Why drama is necessary. *SHS Web of Conferences*, 98, 02009.